

Terapi eller krishantering

Efter socialdemokraternas partikongress finns det fortfarande ingen socialdemokrat som vet vad socialdemokratin tycker i 1990-talets avgörande frågor. Fråga en socialdemokrat vad hans parti anser om energifrågan, om vattenkraften skall byggas ut, om koldioxidtaget skall genomträngas och om kärnkraften skall börja avvecklas under 1990-talet!

Det anmärkningsvärda är att samme socialdemokrat inte skulle kunna ge något svar om frågan gällde EG, om vi skall ha fristående tv- och radiokanaler eller om den framtida skattepolitiken. Samma problem får han med frågan om vad som skall privatiseras eller var det skall finnas utrymme för privata alternativ, må det gälla Televerk eller barnomsorg. Genom ständiga reträtter från absoluta positioner har 1990-talets grundläggande politiska frågor på bara något år blivit till psykisk terror av valarbetare.

Det hör till det anmärkningsvärda att dessa fundamentala oklarheter inte är ett resultat av att partiledningen misslyckades på kongressen. Tvärtom var det o-beslutens kongress partiledningen efterfrågade. Förklaringen är enkel. Partiledningen vet att den gamla politiken är omöjlig, både gentemot väljare och verklighet. Men det är lättare att bryta upp än att finna något nytt. Då är det lättare att tvingas till 90-talets positioner i förhandlingar med andra.

Det är inte bara ett moraliskt utan också ett politiskt debackel för svensk socialdemokrati att det som var högsta sanning i valet 1988 – då alla kurvor pekade uppåt, marginalsattesänkningar var orättfärdiga, löften löften, det oåterkalleliga oåterkalleligt och blotta talet om

EG-medlemskap ett hot mot neutraliteten – var dåligt skämt på 1990 års partikongress. Eller som Allan Larsson, efterträdaren till "världens bästa finansminister", uttryckte det; "så här kan det bara inte fortsätta".

Med tanke på att ej heller Allan Larsson gav någon beskrivning av den ekonomiska politik som 1990-talet erfordrar är det inte svårt att se behovet av politisk terapi inom svensk socialdemokrati. Verkligheten kommer att avliva många av partiets politiska myter. Däri finns förmodligen svaret på statsrådsberedningens fråga "vad gör de på Odds avdelning"? Den ställföreträdande statsministern och jungianen har självklart sin uppgift i den ideologiska själskris som växer fram i Ingvar Carlssons fotspår.

För moderaterna är 1990-talets problem det omvända. Verkligheten håller på att ge partiet rätt på så många punkter att sannolikheten att man hamnar i regeringsställning är betydande. Då räcker det inte att veta var man står i den politiska debattens centrala frågor. Då måste man ha både modet och initiativkraften att möta verklighetens tvingande utmaningar. De handlar om frågor som inte nödvändigtvis är desamma som dominerat den politiska debattens hetluft.

Efter debatten om den tredje vägens sammanbrott kommer dess resultat. Då krävs en politik för ekonomisk återhämtning i en miljö av växande arbetslöshet och inflation. Den ekonomiska krisen kommer att accentuera den offentliga sektorns problem. Lockelsen att kortsiktigt lindra dessa problem genom att skjuta besparingar på framtiden kommer att vara stark, inte minst bland de regeringspartners som hävdar att världens högsta

skattetryck är en förutsättning för välfärden. Att orsakerna till den välfärds-kris vi är på väg in i är den socialdemokratiska oviljan att reformera, spara och sänka skatter måste bli en grund för krispolitiken.

Genom att reformera den svenska välfärden skapas nya jobb i privat sektor under samma tid som budgetbegränsningar tvingar kommuner att friställa personal. Motverkar man denna omställningsprocess till förmån för vissa etablerade intressegrupper motverkar man sysselsättning för flertalet samtidigt som det drabbar medborgarnas dagliga välfärd.

Sverige har mer att vinna på en reformering av den i dag offentliga tjänstesektorn än vad många andra länder har genom att vinsterna i effektivitet och valfrihet blir större än i andra länder. En liberalisering, en avreglering och en privatisering kan i själva verket ge en nystart åt en hårt pressad ekonomi, inte minst när det gäller nya arbetstillfällen. Effektiva verksamheter kommer nämligen att kunna erbjuda nya jobb, det kommer inte pressade kommunala byråkratier att kunna göra.

Utfloendet av direktinvesteringar till utlandet kan vändas om det erbjuds intressanta och lönsamma investeringsobjekt i Sverige. Behovet av att hålla igen konsumtion till förmån för sparande kan mötas genom att hushållens pengar kan användas till att köpa Televerket och Vattenfall i stället för importerad japansk elektronik. Aktieköp i Procordia kan hålla igen dagligvarukonsumtion av inte bara nyponsoppa och cigaretter. Privatisering av statliga företag kan minska både den statliga ränteskulden och privat konsumtion.

Privatiseringar kan härigenom öka det samhällsekonomiska utrymmet för skattesänkningar. En effektivare välfärdssektor ger inte bara fler trygga jobb utan också ett budgetutrymme för skattesänkningar.

En sänkning av skattetrycket kommer i sin tur att vara av strategisk betydelse för möjligheten att hålla tillbaka de svenska lönekraven. En moderat skattepolitik som tar sikte på att ge prioritet åt en sänkt moms har många fördelar i det korta ekonomiskt-politiska perspektivet. Den ger löntagarna mer för samma summa pengar. Den minskar behovet av transfereringar. Den reducerar boendekostnader och bensinkostnader. Den stöder inte bara konsumtion utan också enskilt sparande om det paras med en förmögenhetsbildande politik. Det är i det europeiska perspektivet i vilket fall som helst en nödvändig åtgärd att sänka den svenska momsens varför det är lika bra att genomföra sänkningen medan behovet att hålla tillbaka löneökningsskrav är som störst.

Moderaterna har tydliga svar i frågor som rör energi och EG. Ingen tvivlar om vad moderaterna tycker om privata alternativ och privatiseringar. Men redan efter valet kommer verkligheten att ställa krav som måste besvaras omgående. Agendan för vad som då måste göras i stat och kommun måste läggas fast nu. Annars kan arbetslöshet, kostnadskris och offentliga budgetproblem göra moderata politiker lika vilsna som sina socialdemokratiska motståndare trots att man till skillnad från dessa har 90-talets karta i sin hand.